

Sygn. akt VIII U 2634/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek
Protokolant:	Agata Kędzierawska

po rozpoznaniu w dniu 28 marca 2014 r. w Gliwicach

sprawy A. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania A. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 24 września 2013 r. **nr** (...) -4/15

1. zmienia zaskarżoną decyzję częściowo w ten sposób, że stwierdza, iż A. W. nie jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 września 2011 roku do 29 lutego 2012 roku;
2. w pozostałej części oddala odwołanie;
3. przekazuje organowi rentowemu do rozpoznania wnioski ubezpieczonej z dnia 28 marca 2014 roku o odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia określonego zaskarżoną decyzją.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

Sygn. akt VIII U 2634/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 września 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. zobowiązał ubezpieczoną A. W. do zwrotu nienależnie pobranej renty rodzinnej przysługującej za okres 1 września 2011r. do 30 czerwca 2013r. wraz z odsetkami w łącznej kwocie 31.834,83 zł. W załączniku do decyzji organ rentowy podniósł, że postępowanie wyjaśniające przeprowadzone ze szkołami, wykazało, iż w ww. okresie ubezpieczona nie wykazała jakiegokolwiek aktywności czynnego kształcenia się, które zmierzało do ukończenia nauki. Fakt niedopełnienia obowiązków ujętych w regulaminie szkoły dotyczących czy to obecności na zajęciach czy zdobywania zaliczeń i zdawania egzaminów dla organu rentowego był jednoznaczny z niespełnieniem warunku nauki, o którym mowa w art. 68 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009r., nr 153, poz. 1227 z późn. zm.).

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczona domagała się jej uchylenia. Wskazała iż w okresie od września 2011r. do lutego 2012r. kontynuowała naukę w Policealnej Szkole Kosmetycznej W. w K., na specjalizacji wizaż, którą ukończyła z wynikiem pozytywnym, a stosowne zaświadczenie powinno być wydane przez kierownictwo placówki. Nadto wniosła o przesłuchanie wskazanego świadka, na dowód pobierania nauki w ww. okresie.

W toku procesu, na rozprawie w dniu 28 marca 2014r. ubezpieczona wniosła o odstąpienie przez organ rentowy od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia określonego zaskarżoną decyzją.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy, wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji. (...) Oddział w C. wskazał, okresy nienależnego pobierania świadczenia przez odwołującą z wyszczególnieniem nazw szkół i podaniem przyczyn dla których ich nie uznano. Organ rentowy nadmienił, że nie wiąże wypłaty renty z administracyjnym obowiązkiem nauki czy uczęszczania na zajęcia pod warunkiem braku takiego obowiązku w regulaminie szkoły, a jedynie z wykazaniem minimum aktywności określonych w regulaminie danej szkoły, prowadzącej do zaliczenia semestru. ZUS powołał się przy tym na art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) oraz na wyroki Sądu Apelacyjnego i Sadu Najwyższego (III AUa 1388/11, III AUa 1288/11, I UK 471/12).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołująca A. W., urodzona (...) pobierała rentę po zmarłym w dniu 16 sierpnia 2004r. ojcu P. W.. Decyzją ZUS Oddział w C. z dnia 19 października 2004r. dokonano podziału renty rodzinnej między uprawnione osoby, odwołującą i jej matkę B. M..

Organ rentowy, początkowo wydał decyzje o wstrzymaniu wypłaty świadczenia a następnie wydał zaskarżoną decyzję o zwrocie nienależnie pobranych świadczeń z uwagi na brak realizowania przez A. W. obowiązku nauki w okresach:

- Od 1 września 2011r. do 31 sierpnia 2012r. w Policealnej Szkole Kosmetycznej W. w K., z powodu braku zaświadczenia czy to odwołującej czy ze szkoły, potwierdzającego kontynuację nauki;
- Od 11 września 2012r. do 25 lutego 2013r. w Centrum (...) Policealna Szkoła Zawodowa, na kierunku technik bhp, z uwagi na zaświadczenia z ww. szkoły o skreśleniu z listy słuchaczy w dniu 25 lutego 2013r. z powodu braku obecności odwołującej na zajęciach w wymiarze 50 % i braku realizacji regulaminowego obowiązku szkolnego;
- Od lutego 2013r. do 24 maja 2013r. w Policealnej Szkole (...) w G. na kierunku technik bezpieczeństwa i higieny pracy, co wynika z zaświadczenia wydanego przez ww. szkołę o nieuczęszczaniu ubezpieczonej na zajęcia i niespełnieniu przez nią wymagalnej obecności w wymiarze 50 % czasu przeznaczanego na realizację zajęć w poszczególnych miesiącach.

Od powyższej decyzji odwołała się ubezpieczona.

W toku postępowania ustalono, na podstawie zeznań świadka i przesłuchania odwołującej, iż w Policealnej Szkole Kosmetycznej W. w K., A. W. była słuchaczką od września 2010r., a w okresie od 1 września 2011r. do 29 lutego 2012r. ubezpieczona kontynuowała naukę na kierunku wizaż. Zajęcia i teoretyczne i praktyczne odbywały się systematycznie w trybie weekendowym, odwołująca regularnie uczęszczała na przedmioty, tj. teoria koloru, psychologia koloru, dermatologia. W lutym 2012r. wraz ze świadkiem J. S., złożyła z wynikiem pozytywnym egzamin kończący semestr nauki. Dalsza nauka na tym kierunku nie była możliwa, gdyż dyrekcja szkoły zawiesiła kierunek z uwagi na małą liczbę słuchaczy. Ani świadkowi ani odwołującej, mimo zapewnień ze strony dyrekcji szkoły, nie zostały wydane zaświadczenia o uczęszczaniu i ukończeniu kierunku. Wielokrotne próby kontaktu i zdobycia zaświadczenia o kontynuacji i ukończeniu nauki nie powiodły się, w związku z czym brak jest dokumentacji o rzeczywistym odbywaniu nauki w tej szkole.

Jak wykazało przeprowadzone postępowanie dowodowe w pozostałym okresie spornym, tj. od lutego 2012r. do maja 2013r. odwołująca mimo podjęcia nauki na kierunku bhp w szkołach policealnych, nie uczęszczała na zajęcia w wymiarze 50 % obecności i nie złożyła wymaganych egzaminów i zaliczeń, w konsekwencji została skreślona z listy słuchaczy. Ponad 50% absencja była związana z trudną sytuacją materialną odwołującej, która w tym czasie podjęła prace na dwóch, a nawet trzech etatach aby utrzymać mieszkanie i pomóc chorej matce. Od 1 września 2013r. ubezpieczona rozpoczęła naukę na kierunku instruktor fitness i ukończyła pierwszy semestr.

Odwołująca posiadała rozeznanie w zakresie ciężącego na niej obowiązku powiadomienia organu rentowego w przypadku zaprzestania kontynuacji nauki przez osobę uprawnioną do renty rodzinnej, które to pouczenie zawarte było we wszystkich decyzjach ZUS w sprawie renty rodzinnej.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie akt organu rentowego, przesłuchania stron i zeznań świadka J. S. (zapis nagrania protokołu z rozprawy w dniu 28 marca 2014r. - k. 28). Sąd dał wiarę zeznaniom świadka i ubezpieczonej, gdyż były one spójne i szczegółowe, wzajemnie się pokrywały i uzupełniały. Nadto, świadek z uwagi na pobieranie nauki w tym samym czasie, w tej samej szkole i na tym samym kierunku posiadała wiedzę i rozeznanie co do faktycznego przebiegu kształcenia odwołującej.

Zebrany materiał dowodowy Sąd uznał za kompletny i wystarczający do poczynienia ustaleń faktycznych oraz do rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie w części obejmującej okres od 1 września 2011r. do 29 lutego 2012r.

Stosownie do treści art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009r., nr 153, poz. 1227 z późn. zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenia jest obowiązana do ich zwrotu.

Z kolei w myśl ust. 2 powołanego wyżej przepisu za nienależnie pobrane świadczenia uważa się:

1. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
2. świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Powyższe wskazuje, iż żądanie zwrotu uzasadnia w pierwszej kolejności stwierdzenie bezpodstawności wypłaconego świadczenia. Niezbędne jest również ustalenie złej wiary osoby pobierającej świadczenie, a zatem istnienia po jej stronie świadomości takiego charakteru świadczenia.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy odwołująca A. W. pobierała w okresie od 1 września 2011r. do 30 czerwca 2013r. rentę rodzinną mimo braku uprawnień do tego świadczenia, a w konsekwencji czy istnieje po jej stronie obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

Po myśli art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

1) do ukończenia 16 lat;

2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo

3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Z przepisu powyższego wynika jednoznacznie, że ubezpieczonemu prawo do renty rodzinnej przysługuje pod warunkiem kontynuowania nauki w szkole. Organ rentowy uznał, na podstawie zaświadczeń wydanych przez Centrum (...) Policealną Szkołę Zawodową oraz Policealną Szkołę (...) o skreśleniu odwołującej z listy słuchaczy z powodu braku wymaganej liczby obecności na zajęciach, że odwołująca nie kontynuuje nauki.

Zgodnie z najnowszą linią orzecznictwa o statusie ucznia nie decydują jedynie względy formalne i każdorazowo należy badać, czy faktycznie miała miejsce kontynuacja nauki, czy osoba uprawniona do świadczenia figurowała jedynie na liście studentów.

Sąd Okręgowy zbadał czy ubezpieczona kontynuowała naukę w szkołach przez nią deklarowanych i uznał, iż spełniła ona warunek pobierania nauki w pierwszej wymienionej szkole - Policealnej Szkole Kosmetycznej W. w K.. Pomimo braku dokumentów potwierdzających proces kształcenia czy też zaświadczenia o kontynuacji nauki, Sąd uznał, na podstawie wiarygodnych w ocenie Sądu zeznań świadka i odwołującej, że w okresie od 1 września 2011r. do 29 lutego 2012r. A. W. aktywnie uczestniczyła w procesie nauczania i zasadnym było pobieranie przez nią w tym okresie spornego świadczenia.

Na marginesie dodać należy, iż brak zaświadczenia o nauce, czy zdanych egzaminach nie może przesądzać o tym, iż nauka w danej szkole faktycznie nie była kontynuowana przez osobę uprawnioną do renty. Jak wykazało bowiem postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie, fakt kontynuowania nauki w ww. okresie przez odwołującą został udowodniony za pomocą innych środków dowodowych. W postępowaniu odwoławczym przed Sądem nie obowiązują bowiem ograniczenia dowodowe jakie występują w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe przed organem rentowym, a Sąd może ustalić okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość za pomocą wszelkich środków dowodowych, przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego.

W pozostałym zakresie Sąd uznał, iż decyzja ZUS była prawidłowa. W okresie spornym tj. od 1 marca 2012r. do 30 czerwca 2013r. ubezpieczona nie była uprawniona do pobierania renty rodzinnej, co wynika zarówno z zaświadczeń szkół policealnych o skreśleniu z listy słuchaczy jak i z zeznań odwołującej, która przyznała, iż z powodu podjęcia pracy na dwóch etatach i trudnej sytuacji osobistej, nie było możliwe jej aktywne uczestnictwo w zajęciach szkolnych. Słusznie bowiem organ rentowy podniósł, iż przez niespełnienie obowiązku nauki należy rozumieć nieusprawiedliwioną nieobecność w okresie jednego miesiąca w wymiarze co najmniej 50% i powołał się przy tym na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2013 r. (I UK 471/12) którego teza sprowadza się do wyjaśnienia rozumienia zwrotu „do ukończenia nauki w szkole” w kontekście prawa do renty rodzinnej. Sąd Okręgowy podziela w pełni pogląd SN, zgodnie z którym zastrzeżenie zawarte w art. 68 ust. 1 pkt 2 u.e.r.f.u.s. „do ukończenia nauki w szkole” jest wyjątkiem od zasady przysługiwania tego prawa wszystkim dzieciom, które nie skończyły jeszcze 16. roku życia (pkt 1), co oznacza, że przepisem tym nie jest objęty przypadek "nauki w szkole", sprowadzający się wyłącznie do formalnego legitymowania się statusem ucznia, jeżeli ubezpieczony nie wykonuje faktycznie obowiązków objętych programem nauczania, tym bardziej, gdy podejmuje pracę zarobkową w pełnym wymiarze, dysponując własnym źródłem utrzymania. Zauważyć należy, że w przedmiotowej sprawie występują okoliczności faktyczne, opisane w cytowanym wyroku, tzn. podjęcie przez uprawnioną do renty rodzinnej pracy zarobkowej i wyłącznie formalne legitymowanie się statusem uczącego się.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję częściowo i orzekł jak w punkcie w 1 sentencji.

W pozostałej części, Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie, nie znajdując podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji.

W punkcie 3 wyroku, w związku z wnioskiem odwołującej złożonym na rozprawie w dniu 28 marca 2014r. Sąd, stosując art. 477¹⁰ § 2 k.p.c, przekazał go organowi rentowemu do rozpoznania.

SSO Patrycja Bogacińska- Piątek

(...)

(...)

(...)(...)

- (...),

- (...)

(...)(...)

G.,(...)

(...)